

## ผลการใช้ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วย โรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง โรงพยาบาลจันทรา

### The Effectiveness of Herbal Compress form Spray Affecting Pain Relief in Low Back Pain Patients at Changan Hospital.

ภูมิณรงค์ วาณิชย์พุฒิกุล\*

Poomnarong Wanitputthikul

Corresponding author : E-mail : Poom\_narong@hotmail.com

(Received: July 10, 2020 ; Revised : July 25, 2020 ; Accepted : July 31, 2020)

#### บทคัดย่อ

**วัตถุประสงค์ :** เพื่อศึกษาประสิทธิผลของยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วยโรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง และศึกษาอาการข้างเคียงหลังใช้ผลิตภัณฑ์ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์

**รูปแบบการวิจัย :** การวิจัยแบบกึ่งทดลอง

**วัสดุและวิธีการวิจัย :** ทำการศึกษาในกลุ่มทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 26 คน มีการวัดผลระดับความปวดเปรียบเทียบก่อน และหลังการทดลอง ติดตามอาการข้างเคียงหลังใช้ผลิตภัณฑ์ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ รวบรวมข้อมูลตามตัวแปรก่อน และหลังการทดลอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

**ผลการวิจัย :** พบว่ามีประสิทธิผลด้านการลดระดับความปวดได้ดีตั้งแต่การใช้ครั้งแรก ให้กลุ่มทดลองได้รับการฉีดพ่นสเปรย์ยาประคบสมุนไพรให้ห่างจากผิวหนัง 30 เซนติเมตร จำนวน 5 ครั้ง หรือจนทั่วผิวหนังบริเวณกล้ามเนื้อหลังที่มีอาการปวด ทั้งไว้นาน 30 นาที โดยไม่ต้องล้างออก หลังจากนั้นวัดระดับความปวดด้วย Visual Rating Scales : VRS พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับความปวดเฉลี่ย 3.08 คะแนน กลุ่มควบคุมให้ได้รับยาหลอก (placebo) ด้วยขนาดและวิธีการเดียวกันกับกลุ่มทดลอง พบว่ามีระดับความปวดเฉลี่ย 5.04 คะแนน ติดตามอาการข้างเคียงทั้งสองกลุ่มไม่พบอาการข้างเคียงรุนแรงระหว่างการศึกษา

**สรุป :** การฉีดสเปรย์ยาประคบสมุนไพร สามารถลดระดับความปวดได้ถึง 1.96 คะแนน และไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีอาการปวดมากขึ้นหลังรับการรักษา มีประสิทธิภาพในด้านลดอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างและมีความปลอดภัยในการใช้

**คำสำคัญ :** ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์

## ABSTRACT

**Purpose :** The study of the effectiveness of the herbal compress form of the spray Towards the reduction of pain levels in patients with lower back muscle pain And studying the side effects after using the herbal compress products in spray

**Design :** Quasi-experimental research

**Materials and Methods :** Conducted in the experimental group with a control group of 26 people. The comparative pain level was measured first. And after the experiment Monitor side effects after using the herbal compress products in the spray form. Collect data by variable first. And after the experiment to study and compare the effectiveness of such products.

**Main findings :** The experimental group were sprayed five times from the skin 30 cm from the skin, or until the skin around the back muscle pain and leave for 30 minutes without rinsing. The pain level was then measured by Visual Rating Scales: VRS and found that the trial group had a mean pain level of 3.08 points. The control group received a placebo with the same dosage and method as the trial group. The mean pain level was 5.04 points from the follow-up of both groups. No serious adverse reactions were observed during the study.

**Conclusion :** The study concluded that Herbal Compress Spray The pain level was reduced by 1.96 points and no more pain in either group was found after the treatment. It is effective in reducing pain in the lower back muscles and is safe to use.

**Keywords :** Spray herbal

## บทนำ

ความเจ็บปวดเป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านสุขภาพของคนไทยเพราะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน บั่นทอนคุณภาพชีวิตของบุคคล อาการปวดกล้ามเนื้อและเกิดพังผืดเป็นกลุ่มอาการปวดที่พบเป็นอันดับแรกของอาการปวดเรื้อรัง มีสาเหตุจากการหดเกร็งของกล้ามเนื้อ สัมพันธ์กับความเครียด ในปัจจุบันพบผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เป็นโรคที่พบได้มากในทางคลินิก โดยอาการปวดหลังมักพบได้ในผู้ป่วยโรคกระดูกและข้อสามารถเกิดได้กับทุกเพศทุกวัย ความรุนแรงของอาการปวดหลังจะขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ลักษณะการใช้งาน การดูแลตนเอง เพราะกระดูกสันหลังทำหน้าที่รับน้ำหนักทั้งหมดของร่างกาย โดยเฉพาะส่วนล่างของกระดูกสันหลัง เนื่องจากเป็นส่วนที่โค้งเกิดการบาดเจ็บได้ง่าย อาการปวดที่เกิดขึ้นเรื้อรังเกิน 3 เดือน มีผลโดยตรงต่อ

ร่างกาย ทำให้มีข้อจำกัดในการทำงาน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากอาการปวดที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ป่วยทำงานได้ช้าลง ทำให้ขาดงาน ขาดรายได้ อาการปวดหลังส่วนล่างเรื้อรังที่พบส่วนใหญ่เกิดขึ้นในวัยทำงานพบได้ในผู้หญิงและผู้ชาย สาเหตุที่พบเกิดจากอิริยาบถที่ไม่ถูกต้องจากลักษณะงาน ท่าทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การก้ม ๆ เงย ๆ การยืน ยกของหนัก และทำงานหนักเป็นเวลานาน ทำให้กล้ามเนื้อหลังได้รับบาดเจ็บ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเสื่อมตามอายุของกระดูกสันหลัง การรับประทานอาหารที่มีแป้งและไขมันสูง ขาดการออกกำลังกาย เกิดโรคอ้วน ทำให้กระดูกสันหลังต้องรับน้ำหนักเพิ่มขึ้น การรักษาผู้ที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ลดอาการปวดหลัง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในการรักษามี 2 วิธี คือ

1. การรักษาแบบอนุรักษ์ มีแบบใช้ยาและไม่ใช้ยา

อาการปวดที่เกิดขึ้นระยะแรกสามารถหายได้เอง ระยะนี้จึงควรรักษาโดยไม่ใช้ยา ควรนอนพักเพื่อลดอาการปวด หลีกเลี่ยงท่าที่ทำให้เกิดอาการปวด การรักษาทางยา คือ การให้ยาบรรเทาอาการปวด เช่น พาราเซตามอล ยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่ สเตียรอยด์ และยาคลายกล้ามเนื้อสำหรับผู้ป่วยที่มีความวิตกกังวลทำให้นอนไม่หลับอาจจะใช้ยานอนหลับ หรือยาคลายเครียดเพื่อให้ผู้ป่วยได้พักผ่อน

2. การรักษาแบบผ่าตัด มีข้อบ่งชี้ในการรักษา คือ มีความผิดปกติเกี่ยวกับระบบประสาทที่ควบคุมการขับถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ กล้ามเนื้ออ่อนแรง และการรักษาแบบอนุรักษ์ไม่ได้ผล การรักษาแบบไม่ใช้ยาเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุม และจัดการอาการปวด<sup>1</sup>

การแพทย์แผนไทยเป็นอีกหนึ่งวิธีการบำบัด รักษาฟื้นฟูสุขภาพ มีหลักการดูแลแบบองค์รวมทุกส่วนของร่างกาย<sup>2</sup> กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลจังหวัดฯ ได้เปิดให้บริการคลินิกการแพทย์แผนไทยในหน่วยบริการ OPD คู่ขนาน แผนกผู้ป่วยนอก และเปิดให้บริการคลินิกเฉพาะโรคทางการแพทย์แผนไทยแบบครบวงจร 4 โรค มีการให้บริการทั้งเชิงรับและเชิงรุก พบผู้ป่วยที่มีปัญหาปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างจำนวนมากจากการเก็บรายงานผู้มารับบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลจังหวัดฯ ย้อนหลัง<sup>3</sup> ปีงบประมาณ ในปี พ.ศ. 2560 – 2562 ดังนี้ 140 คน 174 ครั้ง, 159 คน 269 ครั้ง และ 182 คน 314 ครั้ง ตามลำดับทางผู้ศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้พัฒนายาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีผลต่อการลดระดับความปวดขึ้น เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาใช้และพกพาสามารถใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา เพิ่มทางเลือกในการใช้ยาแผนไทย/ยาสมุนไพรของผู้ป่วยต่อไป

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของยาประคบสมุนไพรรูปแบบ

แบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วยโรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง

2. เพื่อศึกษาอาการข้างเคียงหลังใช้ผลิตภัณฑ์ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ทำการศึกษาในกลุ่มทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 26 คน มีการวัดผลระดับความปวดเปรียบเทียบหลังการทดลอง ติดตามอาการข้างเคียงหลังใช้ผลิตภัณฑ์ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้รับบริการทั้งหมด ของกลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกโรงพยาบาลจังหวัดฯ จังหวัดร้อยเอ็ด ในช่วงเดือน 1 มกราคม – 30 มิถุนายน ปี 2563

### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มผู้รับบริการที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกสามารถติดตามอาการได้ สมัครใจเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ ทำการรักษาตามแนวทางเวชปฏิบัติการรักษาทางการแพทย์แผนไทย และเปลี่ยนจากการประคบร้อนสมุนไพรเป็นการฉีดสเปรย์ยาประคบสมุนไพร โรงพยาบาลจังหวัดฯ บริเวณกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง จำนวน 26 คน

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มผู้รับบริการที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกสามารถติดตามอาการได้ สมัครใจเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ ทำการรักษาตามแนวทางเวชปฏิบัติการรักษาทางการแพทย์แผนไทย และเปลี่ยนจากการประคบร้อนสมุนไพรเป็นการฉีดสเปรย์ยาหลอก บริเวณกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง จำนวน 26 คน สุ่มคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม อิสระต่อกัน

### ขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม อิสระต่อกัน (ทดสอบสมมติฐาน)

$$n/gr = \frac{2(Z_\alpha + Z_\beta)^2 \sigma^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

$Z_\alpha$  = ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด;  $\sigma^2$  = ความแปรปรวน

$Z_\beta$  = อำนาจการทดสอบ

$\mu_1, \mu_2$  = ค่าเฉลี่ยกลุ่มศึกษา 1,  
กลุ่มศึกษา 2

previous research  
pilot study

จากการทบทวนวรรณกรรมการเปรียบเทียบผลของ  
แผ่นประคบร้อนสมุนไพรไทยและแผ่นประคบร้อนใน  
การรักษาผู้ที่มีอาการปวดหลังส่วนล่าง<sup>3</sup>

กลุ่มทดลอง มีระดับความปวดลดลง 51

กลุ่มควบคุม มีระดับความปวดลดลง 44

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9

กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % อำนาจการทดสอบ  
80 %

$$\begin{aligned} n/gr &= \frac{2(1.96 + .84)^2 9^2}{(51 - 44)^2} \\ &= 25.92 \sim 26 \end{aligned}$$

### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบซักประวัติและตรวจร่างกายทางการแพทย์  
แผนไทย ของกลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์  
ทางเลือก โรงพยาบาลจังหวัด

2. มาตรวัดระดับความปวดที่วัดด้วย Visual Rating  
Scales : VRS ก่อน และหลังการใช้ยาประคบสมุนไพร  
แบบสเปรย์ที่บริเวณหลังส่วนล่างของกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบติดตามอาการข้างเคียงที่พบหลังใช้ยาประคบ  
สมุนไพรแบบสเปรย์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic)  
จำนวน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใน

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านอาการข้างเคียงใช้เรียงลำดับ  
ตามความถี่ที่พบอาการ และเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย  
จากการศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนายาประคบสมุนไพร  
รูปแบบสเปรย์ และประสิทธิผลด้านการลดระดับความปวด  
ในผู้ป่วยโรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง โรงพยาบาลจังหวัด  
พบว่า มีประสิทธิผลด้านการลดระดับความปวดได้ดีตั้งแต่  
การใช้ครั้งแรก วัดผลหลังใช้ 30 นาที โดยกลุ่มทดลองมี  
ระดับความปวดลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอก  
เฉลี่ย 1.96 คะแนน สอดคล้องกับการศึกษาของ พนิดา  
มานุษย์, ปิยะนันต์ ฝาชัยภูมิ<sup>4</sup> ที่ศึกษาประสิทธิผลและ  
ความพึงพอใจของสเปรย์สมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวด  
กล้ามเนื้อ ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ที่มารับบริการที่  
คลินิกการแพทย์แผนไทย OPD ศูนย์านแพทย์แผนไทยและ  
แพทย์แผนปัจจุบัน โดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลและ  
ความพึงพอใจจากสิ่งประดิษฐ์ คือ สเปรย์สมุนไพรเพื่อ  
บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง  
พรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน  
มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้นวัตกรรมส  
เปรย์สมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อร้อยละ  
53.21 มีอาการปวดเมื่อยบริเวณหลังร้อยละ 34.88 สเปรย์  
สมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อมีประสิทธิภาพร้อย  
ละ 97.89 และการศึกษาของไมตรี กุลบุตร, ฐาปนีย์ หงส์  
รัตนารกิจ<sup>5</sup> ศึกษาผลบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ และ  
ความพึงพอใจของตำรับน้ำมันหอมระเหยสูตรผสมในนิติต  
พลศึกษา ทำการศึกษาแบบกึ่งทดลอง กลุ่มเดียววัดก่อนหลัง  
มีผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 35 คน กลุ่มตัวอย่างจะประเมิน  
อาการปวดกล้ามเนื้อก่อน และหลังการใช้ผลิตภัณฑ์ทา  
บริเวณที่ปวด รวมทั้งประเมินความพึงพอใจต่อการใช้  
ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวด้วย แบบประเมินระดับความปวดใช้  
มาตรวัดที่เป็นตัวเลข (0-10) แล้วประเมินความพึงพอใจต่อ  
ผลิตภัณฑ์ โดยใช้แบบสอบถามในหัวข้อต่าง ๆ ผลการศึกษา  
พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาการปวดกล้ามเนื้อลดลงอย่างมีนัย  
สำคัญทางสถิติ ( $p < .001$ ) หลังการใช้ผลิตภัณฑ์  
ความพึงพอใจในภาพรวมของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก  
(คะแนนเฉลี่ย 3.77 จากคะแนนเต็ม 5) และการศึกษาใน  
ครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่ายาประคบรูปแบบสเปรย์ที่ใช้ฉีดพ่น  
ลงบนแผ่นหลังที่มีอาการปวด มีประสิทธิผลในการลดอาการ

ปวดตั้งแต่ครั้งแรกที่ใช้ หากศึกษาต่อไปในระยะเวลาที่ยาวนานกว่านี้ หรือผลของการใช้ต่อเนื่องเป็นประจำจะสามารถยืนยันถึงประสิทธิผลด้านการลดอาการปวดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งของการลดอาการปวดอาจมาจากสรรพคุณของสมุนไพรในตำรับยา ที่มีสรรพคุณลดอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดอาการอักเสบ เช่น ไพล ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักของยาตำรับนี้ การแช่หรือหมักด้วยเอทานอลซึ่งเป็นการสกัดอย่างง่าย ทำให้สารสำคัญในสมุนไพรออกฤทธิ์ได้ดีขึ้น และจากการติดตามอาการข้างเคียงในกลุ่มตัวอย่างทุกคนด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังใช้ยาประคบสมุนไพรแบบสเปรย์ ไม่พบอาการข้างเคียงหรือความผิดปกติที่ผิวหนังในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรชนิดนี้ และควรนำมาพัฒนาเพื่อใช้บำบัดรักษาผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อบริเวณอื่นๆ ต่อไปในอนาคต การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย ข้อมูลที่อาจนำไปสู่การเปิดเผยตัวท่าน จะได้รับการปกปิดและจะไม่เปิดเผยแก่สาธารณชน ในกรณีที่ผลการวิจัยได้รับการตีพิมพ์ชื่อ และที่อยู่ของท่านจะต้องได้รับการปกปิดอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามจะมีบุคคลบางกลุ่ม เช่น ผู้กำกับ ดูแล การวิจัย ผู้ตรวจสอบคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน จะได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลโดยตรงจากเวชระเบียน หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการตรวจสอบ ขั้นตอนการวิจัยและ / หรือข้อมูลในการวิจัยโดยไม่ละเมิดการรักษาความลับของท่าน

ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ และกฎระเบียบ ตามที่ท่านหรือตัวแทน (ที่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย) ได้ลงนามในใบยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษร หากท่านต้องการยกเลิกการให้สิทธิ์ดังกล่าว ท่านสามารถแจ้ง หรือเขียนบันทึกขอยกเลิกการให้คำยินยอม ส่งไปที่ นายภูมิณรงค์ วาณิชยพุมิกุล กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลจังหวัดฯ เลขที่ 159 หมู่ 3 ถ.เมืองพระ ต.จังหวัดฯ อ.จังหวัดฯ จ.ร้อยเอ็ด 45000 โทร 043-507122 ต่อ 124

หากท่านขอยกเลิกการให้คำยินยอมหลังจากที่ท่านได้เข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะไม่ถูกบันทึกเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามข้อมูลของท่านอาจถูกนำมาใช้เพื่อประเมินผลการวิจัย

จากการลงนามยินยอมของท่าน ผู้ทำวิจัยสามารถบอกรายละเอียดของท่านที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ให้แก่แพทย์ผู้รักษาท่านได้

## ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 52 คน แบ่งโดยการสุ่มแบบจับสลากเป็นกลุ่มควบคุม 26 คน และกลุ่มทดลอง 26 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มารับบริการที่กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลจังหวัดฯ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษาตามเกณฑ์การคัดเข้า มีข้อมูลทั่วไป ดังนี้

| ข้อมูลทั่วไป | รายคน (ร้อยละ) |
|--------------|----------------|
| เพศ          |                |
| ชาย          | 12(23.07)      |
| หญิง         | 40(76.92)      |
| ช่วงอายุ     |                |
| 35 - 40 ปี   | 5(9.61)        |
| 41 - 45 ปี   | 8(15.39)       |
| 46 - 50 ปี   | 9(17.30)       |
| 51 - 55 ปี   | 10(19.23)      |
| 56 - 60 ปี   | 20(38.47)      |
| การศึกษา     |                |
| ประถมศึกษา   | 21(40.39)      |
| มัธยมศึกษา   | 12(23.08)      |
| ปวส.         | 1(1.92)        |
| ปริญญาตรี    | 18(34.61)      |

ประสิทธิผลของยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง

**ตารางที่ 1** แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความปวดที่วัดด้วย Visual Rating Scales : VRS ในกลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอก (Placebo) เอทานอลรูปแบบสเปรย์ และกลุ่มทดลองที่ได้รับยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ในขนาดและวิธีเดียวกัน มีผลการศึกษาดังนี้

| ลำดับ | กลุ่มควบคุม | กลุ่มทดลอง |
|-------|-------------|------------|
| 1     | 5           | 4          |
| 2     | 6           | 3          |
| 3     | 4           | 2          |
| 4     | 7           | 2          |
| 5     | 5           | 3          |
| 6     | 3           | 2          |
| 7     | 3           | 2          |
| 8     | 5           | 2          |
| 9     | 6           | 4          |

**ตารางที่ 1** (ต่อ) แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความปวดที่วัดด้วย Visual Rating Scales : VRS ในกลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอก (Placebo) เอทานอลรูปแบบสเปรย์ และกลุ่มทดลองที่ได้รับยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ในขนาดและวิธีเดียวกัน มีผลการศึกษาดังนี้

| ลำดับ         | กลุ่มควบคุม | กลุ่มทดลอง  |
|---------------|-------------|-------------|
| 10            | 5           | 4           |
| 11            | 5           | 4           |
| 12            | 4           | 3           |
| 13            | 5           | 2           |
| 14            | 4           | 3           |
| 15            | 4           | 4           |
| 16            | 5           | 2           |
| 17            | 5           | 2           |
| 18            | 7           | 3           |
| 19            | 6           | 5           |
| 20            | 5           | 2           |
| 21            | 4           | 5           |
| 22            | 4           | 5           |
| 23            | 4           | 4           |
| 24            | 7           | 4           |
| 25            | 7           | 2           |
| 26            | 4           | 2           |
| <b>เฉลี่ย</b> | <b>5.04</b> | <b>3.08</b> |

โดยกลุ่มทดลองมีระดับความปวดลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอกเฉลี่ย 1.96 คะแนน การศึกษาผลการใช้ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วยโรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง และศึกษาอาการข้างเคียงหลังใช้ผลิตภัณฑ์ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ทำการศึกษาในกลุ่มทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 26 คน พบว่ามี

ประสิทธิผลด้านการลดระดับความปวดได้ดีตั้งแต่การใช้ครั้งแรก ให้กลุ่มทดลองได้รับการฉีดพ่นสเปรย์ยาประคบสมุนไพรให้ห่างจากผิวหนัง 30 เซนติเมตร จำนวน 5 ครั้ง หรือจนทั่วผิวหนังบริเวณกล้ามเนื้อหลังที่มีอาการปวดทั้งไว้นาน 30 นาที โดยไม่ต้องล้างออก หลังจากนั้นวัดระดับความปวดด้วย Visual Rating Scales : VRS พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับความปวดเฉลี่ย 3.08 คะแนน กลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอก (Placebo) ด้วยขนาดและวิธีการเดียวกันกับกลุ่มทดลอง พบว่ามีระดับความปวดเฉลี่ย 5.04 คะแนน

โดยกลุ่มทดลองมีระดับความปวดลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอกเฉลี่ย 1.96 คะแนน

จากการติดตามอาการข้างเคียงทั้งสองกลุ่มไม่พบอาการข้างเคียงรุนแรงระหว่างการศึกษาสรุปได้ว่า การฉีดสเปรย์ยาประคบสมุนไพร สามารถลดระดับความปวดแบบทันทีได้มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับยาหลอก และไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีอาการปวดมากขึ้นหลังรับการรักษา มีประสิทธิภาพในด้านลดอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างและมีความปลอดภัยในการใช้

## วิจารณ์

จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลแบบทันทีของนวัตกรรมที่ผู้วิจัยคิดค้นขึ้นมา จากการนำสมุนไพรสดในลูกประคบ มาทำการสกัดอย่างง่ายด้วยการหมักในเอทานอล และทำการทดสอบประสิทธิผลด้านการลดระดับความปวดในกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม โดยทำการศึกษาผลเปรียบเทียบก่อนและหลังใช้นาน 30 นาที เพียงครั้งเดียว เพื่อยืนยันผลของการใช้แบบทันที ซึ่งอาจจะยังไม่เพียงพอในการใช้ข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ยืนยันผลการใช้ในระยะยาว จำเป็นต้องมีการศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมต่อไป

## ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
2. เพิ่มระยะเวลา จำนวนครั้งของการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อยืนยันถึงประสิทธิผลด้านการลดอาการปวด และติดตามอาการข้างเคียงในระยะยาว
3. พัฒนาสูตรยาประคบสมุนไพรที่แตกต่างออกไปเพื่อสามารถใช้กับผู้ป่วยในหลายกลุ่มอาการมากยิ่งขึ้น
4. ศึกษาประสิทธิผลในกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อบริเวณอื่น ๆ เช่น ปวดข้อเข่า ปวดขา ปวดแขน ปวดไหล่ เป็นต้น

## กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ยาประคบสมุนไพรรูปแบบสเปรย์ ที่มีต่อการลดระดับความปวดในผู้ป่วยโรคปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง โรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรี สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก นายแพทย์ชนาคร ศิริชะภูมิ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรี ร้อยเอ็ด ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิด และอนุญาตในการเก็บข้อมูลของผู้ป่วยที่มารับบริการของโรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรี จนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

## เอกสารอ้างอิง

1. สุกัญญา อังศิริกุล, น้ำอ้อย ภักดีวงศ์, วารินทร์ บินโฮเซ็น. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังส่วนล่าง. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.มกราคม - มีนาคม 2559 ; 24(1) :39-49.
2. สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ; 2547.
3. นิชาภา พาราศิลป์, ศิริทิพย์ คำฟู, อรรถมน ธรรมไชย. การเปรียบเทียบผลของแผ่นประคบร้อนสมุนไพรไทย และแผ่นประคบร้อน ในการรักษาผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังส่วนล่าง : การทดลองแบบสุ่มและ มีกลุ่มควบคุม. ศรีนครินทร์เวชสาร.2560 ; 32(4) :372-8.
4. พนิดา มากนุษย์, ปิยะนันต์ผาชัยภูมิ. สเปรย์สมุนไพรบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ. กลุ่มงานการแพทย์แผนไทย. โรงพยาบาลภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. 2560.
5. ไมตรี กุลบุตร, ฐาปณีย์ หงส์รัตนารกิจ. ผลบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อและความพึงพอใจของตำรับน้ำมันหอมระเหยสูตรผสม. วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี). 2558 ; 7(13) : 50-64.